

DEVİRİM SONRASI BİR YIL: TÜRKİYE-SURİYE İLİŞKİLERİNDE YENİ DÖNEM

Oytun Orhan

Dr., ORSAM Levant Çalışmalar Koordinatörü

Suriye'de devrim gerçekleştiğinde genel kanaat Türkiye açısından Suriye kaynaklı risklerle mücadele ve Suriye'de fırsat alanlarının açılması adına uygun koşulların oluşacağı yönündeydi. Bu beklentinin arka planında; Türkiye'nin son ana kadar Suriye muhalefetine yanında yer alması, Suriye'den göç etmek durumunda kalan 4 milyon civarında Suriyeliye uzun yıllar ev sahipliği yapmış olması, Şam'da iktidarı güvene dayalı ilişki kurabileceği dost bir aktörün ele geçirmiş olması, Suriye'nin yeni siyasal elitlerinin Suriye'nin siyasi yapısı ve Suriyeli mültecilerin ülkeye geri dönüşü konusunda Türkiye ile paralel görüşlere sahip olması,

Türkiye'nin bölgesel rakiplerinin Suriye'deki etkisinin zayıflayacak olması gibi nedenler yatmaktaydı. Devrim sonrasında geçen bir yıllık döneme ilişkin Türkiye-Suriye ilişkileri değerlendirildiğinde beklentilerin belirli ölçüde karşılandığı ancak sürecin olgunlaşması ve kalıcı sonuçlar üretmesi için zamana ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bununla birlikte bu dönemde Türkiye açısından yeni meydan okumalar da ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda devrim sonrasında Türkiye açısından beliren en kritik tehdit unsuru, İsrail'in Suriye'yi zayıflatmaya ve mümkünse parçalamaya yönelik stratejik tutumu olmuştur.

Devrim sonrasında Türkiye açısından ortaya çıkan en önemli fırsat alanı, iki ülke arasında diplomatik, siyasi, askerî ve ekonomik iş birliği imkânlarının yeniden ortaya çıkması olmuştur. Aralık 2024 sonrasındaki bir yıllık dönemde Türkiye-Suriye ilişkileri, bu alanlarda yürütülen yoğun diplomatik temaslar ve imzalanan anlaşmalar doğrultusunda ilerleme kaydetmiştir.

Türkiye açısından devrim öncesi döneme ait bazı sorun alanlarının risk potansiyellerini korumaya devam ettiği görülmektedir. SDG/YPG ile mücadele ve Türkiye'de bulunan Suriyelilerin güvenli ve gönüllü geri dönüşlerinin sağlanması önemli koruyan öncelikler arasında yer almaya devam etmekte olup bu alanlarda henüz kalıcı bir çözüme ulaşılamamıştır. Bu başlıklarda ciddi ilerlemeler kaydedilememiş olsa da çözüm açısından geçmişe kıyasla daha uygun şartların oluştuğu gözlenmektedir. Suriye yönetimi ile SDG/YPG arasında 10 Mart'ta imzalanan mutabakat siyasi çözüm açısından Türkiye'nin beklentilerine uygun bir zemin oluşturmuştur. Fakat SDG/YPG'nin müzakerelerde geri adım atmaması nedeniyle süreçte kayda değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Devrimden sonraki bir yıllık süreçte Türkiye'den ülkesine dönen Suriyeli sayısı 560.000 civarındadır. Suriye'de yeniden inşa sürecinin tam olarak başlamadığı bir ortamda bu sayının kabul edilebilir olduğu söylenebilir.

Türkiye açısından Suriye kaynaklı bazı temel sorunların çözüme kavuştuğu görülmektedir. Bu kapsamda, Baas rejimi ile muhalifler arasında bir siyasi çözüme ulaşılması gerekliliğinin ortadan kalkması ve Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde tesis ettiği

güvenli bölgeler nedeniyle maruz kaldığı diplomatik ve siyasi baskının sona ermesi önemli gelişmeler arasındadır. Buna ek olarak Suriye'nin bölgesel ve küresel sisteme yeniden entegre olması, ülkenin Türkiye açısından kronik bir sorun alanı olmaktan çıkmasına katkı sağlamıştır. Devrim sonrasında Türkiye açısından ortaya çıkan en önemli fırsat alanı, iki ülke arasında diplomatik, siyasi, askerî ve ekonomik iş birliği imkânlarının yeniden ortaya çıkması olmuştur. Aralık 2024 sonrasındaki bir yıllık dönemde Türkiye-Suriye ilişkileri, bu alanlarda yürütülen yoğun diplomatik temaslar ve imzalanan anlaşmalar doğrultusunda ilerleme kaydetmiştir.

SIYASİ VE DİPLOMATİK İLİŞKİLER

Suriye'de devrim sonrası Ankara-Şam ilişkisinin ilk bir yıllık diplomatik ilişkilerin hızlı ve çok katmanlı bir şekilde yeniden kurulduğu ve iki ülkenin uzun yıllar sonra ilk kez bu yoğunlukta temas yürüttüğü bir dönem olarak öne çıkmıştır. 2025 yılının ilk ayında başlayan üst düzey görüşme trafiği, 4 Şubat 2025'te Cumhurbaşkanı Ahmed Şara'nın Ankara'ya gerçekleştirdiği resmî ziyaretle ivme kazanmıştır. Bu ziyaret Şara'nın Riyad'dan sonraki ikinci yurt dışı durağı olması bakımından ayrıca sembolik bir anlam taşımıştır. Türkiye Cum-

huriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Suriye lideri Şara görüşmesinde güvenlik koordinasyonu, SDG/YPG dosyası, DEAŞ ile mücadele, mültecilerin dönüşü ve ekonomik ilişkilerin yeniden tesisi gibi kritik başlıklar ele alınmıştır. Bu ziyareti Şara'nın 11 Nisan'da Antalya Diplomasi Forumu için Türkiye'ye gelişi ve Forum marjında Cumhurbaşkanı Erdoğan ile yaptığı ikinci görüşme takip etmiştir. 24 Mayıs'ta İstanbul Dolmabahçe'de yapılan Erdoğan-Şara zirvesi iki ülkenin dışişleri, savunma ve istihbarat başkanlarını aynı masada buluşturarak güvenlik ve savunma iş birliğinin kurumsallaşmasına dönük en kapsamlı toplantılardan biri olmuştur. Eylül ayında BM Genel Kurulu sırasında New York'ta iki liderin yaptığı ikili görüşme ise mültecilerin dönüşü ve Suriye ekonomisinin yeniden yapılandırılması konularında uluslararası meşruiyet arayışının parçası olarak dikkat çekmiştir.

Devrim sonrasında iki ülkenin dışişleri bakanları düzeyindeki temaslar da benzer biçimde yoğun seyretmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Hakan Fidan, devrimden birkaç hafta sonra Şam'ı ziyaret eden ilk dışişleri bakanı olarak yeni Şam yönetiminin uluslararası meşruiyet kazanma süreçlerine destek vermiştir. Fidan'ın bu ziyareti emsal teşkil etmiş ve ardından bölge ülkeleri ile

Avrupa'dan çok sayıda dışişleri bakanı Şam'a ziyaretlerde bulunmuştur. Suriye Dışişleri Bakanı Hasan Esad Şeybani de ilk yurt dışı ziyaretlerinden birini Ocak 2025'te Ankara'ya gerçekleştirmiştir. Karşılıklı bu ilk ziyaretler iki ülkenin ikili ilişkilere verdiği önemi göstermesi açısından önemli olmuştur. Fidan ve Şeybani ikinci görüşmesini şubat ayındaki Münih Güvenlik Konferansı'nda gerçekleştirmiştir. Ardından Antalya Diplomasi Forumu'nda Nisan ayında yapılan ikili ve çok taraflı temaslar, Türkiye'nin Suriye üzerindeki yaptırımların kaldırılması yönündeki çabalarının diplomatik zeminde güçlendiğini göstermiştir. 15 Mayıs'ta Antalya'da ABD Dışişleri Bakanı Marco Rubio'nun da katıldığı üçlü toplantı ise Suriye'nin geleceğine ilişkin fiilen üçlü bir mekanizmanın kurulabileceğinin işareti olmuştur.

Dışişleri Bakanı Fidan, 7 Ağustos'ta Şam'a yaptığı ziyarette Şara ve Şeybani ile doğrudan temas sağlamış ve sınır güvenliği ile mültecilerin dönüşü başlıklarında ilerleme işaretleri verilmiştir. Şeybani'nin 8 Ekim'de gerçekleşen Ankara ziyaretini 12 Ekim'de Ankara'da yapılan üçlü güvenlik toplantısı ve 17 Ekim'de iki bakan arasındaki telefon görüşmesi izlemiştir. Yılın en kritik görüşmesi kasım ayında Vaşington'da Şara ile Trump arasında gerçekleşmiş; görüşme sırasın-

Yılın en kritik görüşmesi kasım ayında Vaşington'da Şara ile Trump arasında gerçekleşmiş; görüşme sırasında Hakan Fidan'ın ABD yönetimi ve Şeybani ile yürüttüğü temaslar, Türkiye'nin Suriye'nin uluslararası sisteme yeniden entegrasyonu sürecinde kilit bir rol oynadığını göstermiştir.

Suriye, devrimden sonraki bir yıllık süreçte içeride sorunlar yaşamaya devam etse de dış politikada kritik kazanımlar elde etmiştir. Suriye'nin bölgesel ve bölge dışı aktörler tarafından kabul görmesi sürecinde Türkiye'nin vermiş olduğu diplomatik destekler kritik rol oynamıştır.

da Hakan Fidan'ın ABD yönetimi ve Şeybani ile yürüttüğü temastar, Türkiye'nin Suriye'nin uluslararası sisteme yeniden entegrasyonu sürecinde kilit bir rol oynadığını göstermiştir. Böylece 2025 yılı, Türkiye-Suriye ilişkilerinin hem liderler hem de dışişleri bakanları düzeyinde düzenli ve yoğun temaslara yürütüldüğü, kapsamı giderek genişleyen kurumsal bir diplomatik çerçeveye kavuştuğu bir dönem olmuştur.

GÜVENLİK ALANINDA ARTAN İŞ BİRLİĞİ

Türkiye ile yeni Suriye yönetimi devrim sonrası süreçte savunma ve güvenlik alanında da yakın bir iş birliği geliştirmiştir. Türkiye'den dışişleri, savunma ve istihbarat temsilcilerinin yer aldığı üst düzey bir heyetin 13 Mart 2025'te Şam'a gerçekleştirdiği çalışma ziyareti, güvenlik alanındaki temastarın başlangıç noktasını oluşturmuştur. Ardından nisan ayındaki Antalya Diplomasi Forumu sürecinde, liderler ve dışişleri bakanları temastarına paralel olarak savunma ve güvenlik bürokrasilerinin teknik düzeyde yürüttüğü görüşmeler genişlemiş ve özellikle Suriye'nin kuzeyindeki güvenlik mimarisine ilişkin koordinasyon mekanizmalarının güncellenmesi gündeme gelmiştir. Bu çerçevenin üzerine inşa edilen ikinci önemli adım, 4 Haziran 2025'te Türkiye Cumhuriyeti

Millî Savunma Bakanlığının yaptığı açıklamalarla netleşmiştir. Türkiye'nin, Suriye ordusunun yeniden yapılandırılması sürecine askerî eğitim, danışmanlık, üs ve tesis modernizasyonu ile lojistik destek sağlayacağı ayrıca Suriye'nin terörle mücadele kapasitesinin güçlendirilmesi için ikili teknik ekipler oluşturulacağı duyurulmuştur. Bu açıklamalar Türkiye'nin Suriye ordusunun yeni dönemdeki reform sürecinin parçası olacağını ortaya koymuştur. Yaz aylarına gelindiğinde iş birliği çerçevesi kurumsal bir boyut kazanmış ve 14 Ağustos 2025'te iki ülke arasında silah sistemleri, askerî teçhizat ve eğitim alanlarında kapsamlı bir savunma iş birliği anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşma hem Türkiye'nin Suriye ordusuna modernizasyon desteğini kurumsallaştırmış hem de tarafların güvenlik alanında düzenli ve kalıcı mekanizmalar tesis edeceğini göstermiştir.

Savunma ve güvenlik iş birliğinin kurumsal zeminde görünür hâle geldiği gelişmelerden bir diğeri 12 Ekim 2025'te Ankara'da düzenlenen ve iki ülkenin dışişleri, savunma bakanları ve istihbarat başkanlarının katılımı ile gerçekleşen üst düzey güvenlik toplantısı olmuştur. Toplantıda Suriye'nin kuzeyindeki ortak güvenlik mekanizmaları, sınır hattındaki tehditlere karşı koordinasyon, DEAŞ kampları-

nın kontrolü, kaçakçılık ve terörle mücadele konuları ele alınmış ve Suriye ordusunun yeniden yapılanması sürecinde Türkiye'nin rolü masaya yatırılmıştır. Yılın son çeyreğinde Suriye ordusuna bağlı bazı birliklerin Türk askerî tesislerinde eğitime başlaması, Şam'ın güvenlik sektöründeki reform sürecinde Ankara'nın etkisinin belirgin biçimde arttığını göstermiş; söz konusu eğilim ekim ve kasım aylarında gerçekleştirilen teknik toplantılarla daha da güçlenmiştir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Suriye'de rejim değişikliği bölge jeopolitiği açısından kritik bir değişime işaret etmektedir. Baas rejiminin yıkılışı Suriye'nin devlet kimlik tanımlamasında ortaya çıkan değişime bağlı olarak yeni dış politik tercihleri beraberinde getirmiştir. Suriye'nin yeni dış politik tercihleri; Türkiye ile çok boyutlu iş birliği, ABD ile yakın ilişkiler, Arap dünyasına geri dönüş, uluslararası sistem ile uyum ve Rusya, Çin gibi eski ortaklar ile pragmatik ilişkiler yönünde şekillenmiştir. Bu yeni eğilim Türkiye-Suriye ilişkilerine de oldukça olumlu yansımıştır. Suriye, devrimden sonraki bir yıllık süreçte içeride sorunlar yaşamaya devam etse de dış politikada kritik kazanımlar elde etmiştir. Suriye'nin bölgesel ve bölge dışı aktörler tarafından kabul görmesi sürecinde Türkiye'nin vermiş olduğu diplomatik destekler kritik rol oynamıştır. Şara yönetimi de bu desteğe karşılık vererek ilk üst düzey yurt dışı ziyaretlerini Körfez ile birlikte Ankara'ya gerçekleştirmiştir.

Suriye yönetimi açısından bölgede ve uluslararası alanda elde edilen tanınma ve meşruiyet birinci öncelikli meseledir. İlk bir yıl içinde dış politikada elde edilen kazanımlar muhtemelen içerideki meşruiyetin inşasına da katkı sağlayacaktır ama bu sorunların çözümü

açısından zamana ihtiyaç olduğu görülmektedir. Türkiye de yeni Suriye yönetiminin uluslararası alanda meşruiyet kazanma çabalarına; doğrudan gerçekleştirdiği ziyaretler, ABD ve bölge ülkeleriyle yapılan üçlü toplantılar ve üçüncü ülkeler nezdinde yürüttüğü diplomatik girişimler yoluyla aktif biçimde katkı sunmuştur. Türkiye ile Suriye arasında siyasi ve diplomatik alanda sağlanan yakın iş birliği başta güvenlik alanındaki kurumsal ilişkiler için zemin yaratmıştır. 2025 yılı boyunca iki ülkenin güvenlik kurumları arasında gerçekleştirilen karşılıklı ziyaretler çerçevesinde Suriye güvenlik sektörünün yeniden yapılandırılması, DEAŞ'la mücadele, sınır güvenliğinin tahkimi ve Suriye'nin askerî kapasitesinin geliştirilmesi gibi alanlarda iş birliği tesis edilmiştir.

Güvenlik alanındaki ilişkilerde en kritik başlığı SDG/YPG sorunu ile mücadele oluşturmaktadır. Ancak bu sorunun tarafları arasında ABD de olduğu için Ankara ile Şam arasında bu aşamada güvenlikten ziyade siyasi ve diplomatik iş birliği boyutu öne çıkmıştır. Diğer taraftan Suriye ordusunun kapasitesinin artırılmasına yönelik çabalar, uzun vadede SDG/YPG gibi merkezî otoriteye tabi olmayı reddeden aktörler karşısında Şam yönetiminin askerî etkinliğini ve caydırıcılığını güçlendirmeye yönelik bir strateji olarak da değerlendirilebilir.

Devrim sonrasındaki ilk bir yıllık dönemde Türkiye-Suriye ilişkileri beklendiği üzere hızlı bir ivme kazanmış ancak Suriye'nin önceliklerinin farklılaşması, yeni yönetimin iç siyasi kırılganlığı ve kurumsal kapasitenin sınırlı olması gibi nedenlerle başlangıçtaki yüksek beklentiler tam anlamıyla karşılanamamıştır. Buna rağmen iki ülkenin 2025 yılı içinde tohumlarını attığı iş birliklerinin sonuçlarını orta-uzun vadede alacağını söylemek mümkündür. ■

